

Nota van B&W

Portefeuille M. Divendal
Auteur Dhr. S.K. Satter
Telefoon 5115708
E-mail: ssatter@haarlem.nl
MO/OWG Reg.nr. 2007/189748
Bijlage: A
B & W-vergadering van 11 december 2007

Onderwerp

Gemeentelijke zorgplicht lokalen bewegingsonderwijs

Bestuurlijke context

De gemeente heeft op grond van de onderwijswetten de zorgplicht voor het bewegingsonderwijs. Deze zorgplicht houdt in:

1. het beschikbaar stellen van ruimte voor het geven van bewegingsonderwijs en
2. het vaststellen aantal klokuren bewegingsonderwijs en
3. het vaststellen van het rooster bewegingsonderwijs.

De schoolbesturen hebben in 2005 een notitie aan de gemeente aangeboden met daarin het verzoek om het beheer en de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs, waarvan het schoolbestuur juridisch eigenaar is, over te nemen. Dit verzoek impliceert dat de gemeente het juridisch eigendom van deze lokalen overneemt. Achtergrond van dit verzoek waren de volgende overwegingen:

- a. het is landelijk gebruikelijk dat de gemeente juridisch eigenaar is van de lokalen bewegingsonderwijs;
- b. de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs is voor de schoolbesturen niet kostendekkend, waardoor de schoolbesturen een beroep moeten doen op financiële middelen die bestemd zijn voor de exploitatie van de schoolgebouwen en het onderwijs en
- c. het gebruik na schooltijd (door verenigingen) is niet altijd even efficiënt (inroosteren is de verantwoordelijkheid van de afdeling sport en recreatie).

Over dit verzoek heeft met vertegenwoordigers van de schoolbesturen overleg plaatsgevonden. In dit overleg is naar voren gekomen dat het gebruikelijk is dat gemeenten juridisch eigenaar zijn van de lokalen bewegingsonderwijs (excl. de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor voortgezet onderwijs en mogelijk ook de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs). Daarnaast is duidelijk geworden dat de schoolbesturen geen inzicht kunnen geven in het exploitatietekort van de lokalen bewegingsonderwijs, omdat de exploitatie onderdeel uitmaakt van de totale exploitatie van het schoolgebouw.

Om te komen tot een toekomstig beleid is in samenwerking met vertegenwoordigers van de schoolbesturen de notitie 'Gemeentelijke verantwoordelijkheid en zorgplicht bewegingsonderwijs' opgesteld (zie de bijlage bij deze adviesnota). In de notitie wordt ingegaan op:

- de gemeentelijke verantwoordelijkheid tot 1 januari 1997 en vanaf 1 januari 1997;
- de knelpunten die door de schoolbesturen worden signaleerd en
- de mogelijke oplossingen.

B&W-besluit:

1. Het college besluit in te stemmen met het voorstel tot overdracht van 11 lokalen bewegingsonderwijs (bijlage 3 notitie) met ingang van 1 januari 2008 van de schoolbesturen naar de gemeente.
2. De financiële gevolgen van het besluit worden betrokken bij de herinrichting van het onderdeel 'onderwijshuisvesting' in de paragraaf onderwijs van de programmabegroting.
3. De betrokkenen worden van het standpunt van het college in kennis gesteld in het bestuurlijk overleg onderwijs.

In de besprekingen is ook naar voren gekomen dat het vervangen van de inventaris in de lokalen bewegingsonderwijs via verschillende schijven loopt (ieder schoolbestuur regelt het zelf en de gemeente is verantwoordelijk voor haar eigen lokalen). Daarnaast is vastgesteld dat de aanwezige inventaris niet altijd voldoet aan de huidige onderwijskundige eisen en dat vanaf het jaar 2003 aan het openbaar basisonderwijs jaarlijks een bedrag van € 50.000,-- beschikbaar is gesteld voor het vervangen van de inventaris in de lokalen bewegingsonderwijs van het openbaar basisonderwijs. Omdat dit bedrag alleen aan het openbaar basisonderwijs beschikbaar is gesteld is het de vraag of hiermede niet in strijd wordt gehandeld met de wettelijke financiële en materiële gelijkstelling van het openbaar en bijzonder onderwijs.

In de notitie zijn o.a. volgende beleidsaanbevelingen opgenomen (paragraaf 11):

- a. met ingang van 1 januari 2008 wordt het juridisch eigendom van 11 lokalen bewegingsonderwijs door de schoolbesturen overgedragen aan de gemeente;
- b. de procedure voor het opstellen van het rooster bewegingsonderwijs wordt aangepast (verantwoordelijkheid schooldirecteuren);
- c. voor het vervangen van de inventaris in de lokalen bewegingsonderwijs van het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs stelt de gemeente jaarlijks een bedrag van € 50.000,-- beschikbaar onder de volgende voorwaarde:
 - voor alle lokalen bewegingsonderwijs wordt een vervangingsplan inventaris opgesteld;
 - vanuit de schoolbesturen en gemeente wordt een werkgroep ingesteld die verantwoordelijk is voor het vaststellen van het vervangingsplan, rekening houdend met de onderwijskundige ontwikkelingen.

Financiële paragraaf.

Het exploitatietekort op de aan de gemeente over te dragen lokalen bewegingsonderwijs wordt geraamd op € 9.000,-- per lokaal (basis het tekort op de lokalen bewegingsonderwijs die op dit moment in beheer en exploitatie van de gemeente zijn). Dit betekent per saldo een structurele last van ong. € 100.000,--. Deze extra kosten moeten worden opgevangen binnen het budget 'Onderwijshuisvesting'.

Voor het vervangen van inventaris wordt sinds het jaar 2003 een bedrag van € 50.000,-- beschikbaar gesteld uit de bestedingspost 'kleine investeringen' (sectorbudget MO). Hierover wordt jaarlijks binnen de sector MO een afzonderlijk besluit genomen. Gelet op het uitgangspunt van de financiële en materiële gelijkstelling is het noodzakelijk dat dit bedrag ook in de komende jaren beschikbaar blijft. Door dit bedrag structureel in de begroting op te nemen wordt de post kleine investeringen structureel met dit bedrag verlaagd.

Gemeentelijke zorgplicht

lokale bewegingsonderwijs

Haarlem,
Sector Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Onderwijs, Welzijn en Gezondheid
november 2007

INHOUD

Paragraaf	Onderwerp	blz
1	Aanleiding	4
2	Doelstelling nota	4
3	Gemeentelijke verantwoordelijkheid tot 1 januari 1997	5
4	Gemeentelijke verantwoordelijkheid vanaf 1 januari 1997	6
5	Lokalen bewegingsonderwijs in relatie met het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	7
6	Vaststellen ruimtebehoefte lokalen bewegingsonderwijs	8
6.1.	Capaciteit lokalen bewegingsonderwijs	
6.2.	Vaststellen klokuren bewegingsonderwijs	
6.3.	Procedure vaststellen aantal uren bewegingsonderwijs / opstellen rooster bewegingsonderwijs	
7	Kosten lokalen bewegingsonderwijs	9
8	Toekomstig beheer en exploitatie lokalen bewegingsonderwijs	11
9	Financiële gevolgen	13
10	Conclusies	14
11	Beleidsaanbevelingen zorgplicht bewegingsonderwijs	14

Bijlagen

1	Notitie schoolbesturen – onderdeel gymnastieklokalen
2	Onderscheid lokalen bewegingsonderwijs
3	Overzicht over te dragen lokalen bewegingsonderwijs
4	Overzicht huurvergoedingen lokalen bewegingsonderwijs
5	Procedure voor het opstellen van het rooster bewegingsonderwijs

Samenvatting

De schoolbesturen primair onderwijs hebben de gemeente in kennis gesteld van het feit dat de schoolbesturen een exploitatietekort hebben op de lokalen bewegingsonderwijs waarvan het schoolbestuur juridisch eigenaar is. Om deze reden is aan de gemeente verzocht deze lokalen bewegingsonderwijs over te nemen.

De notitie neemt als uitgangspunt de vraag van de schoolbesturen, maar is verbreed tot een beschrijving van de zorgplicht van de gemeente voor het bewegingsonderwijs. De paragrafen 3 en 4 beschrijven het verschil in verantwoordelijkheid van de gemeente voor en na 1 januari 1997 (decentralisatie). In de daarna volgende paragrafen wordt ingegaan op:

- de relatie met het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs, paragraaf 5
 - de wijze waarop het aantal lokalen bewegingsonderwijs dat beschikbaar moet zijn wordt berekend, paragraaf 6
 - de kosten die verbonden zijn aan een lokaal bewegingsonderwijs en wie verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud, paragraaf 7
 - aanpassingen in de huidige wijze van beheer, exploitatie en verhuur van de lokalen bewegingsonderwijs, om het exploitatietekort van de schoolbesturen te verminderen, paragraaf 8;
 - de financiële gevolgen voor de gemeente van de voorgestelde wijzigingen, paragraaf 9.
- In paragraaf 10 zijn de conclusies geformuleerd en in paragraaf 11 de beleidsaanbevelingen.

1. Aanleiding.

Door de schoolbesturen primair onderwijs is aan het bestuurlijk overleg onderwijs (BOPOH – BOVOH) een notitie aangeboden waarin wordt gesteld “dat de vergoeding die de schoolbesturen van de gemeente ontvangen voor de verhuur van de lokalen bewegingsonderwijs te laag is” (zie bijlage 1). De schoolbesturen hanteren voor deze stelling de volgende argumenten:

- de scholen hebben niet of nauwelijks invloed op de mate van verhuur, omdat de uren worden ingeroosterd door de afdeling Sport en Recreatie;
- door de afdeling Sport en Recreatie wordt de verhuur inefficiënt ingeroosterd, zodat gymnastieklokalen buiten de schooltijden voor verhuur van 1 of 2 uurtjes extra verwarmd moeten worden (verhuur is het inroosteren van verenigingen buiten de reguliere schooltijden) en
- medegebruik betekent een extra last voor de scholen, voornamelijk als gevolg van vernielingen.

De schoolbesturen stellen dat, omdat de van de gemeente ontvangen huurvergoeding niet kostendekkend is, het exploitatietekort op de gymnastieklokalen geheel ten laste komt van de exploitatie van de scholen. In de praktijk betekent dit, dat de exploitatietekorten worden afgedekt uit het leermiddelenbudget van de school.

Daarnaast wordt door de schoolbesturen gesteld dat het:

- a. noodzakelijk is afspraken te maken om te komen tot een uniform beheer en exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs en
- b. te streven naar een maximale bezettingsgraad van de lokalen bewegingsonderwijs.

Door de schoolbesturen wordt, om de geschetste problemen te voorkomen, voorgesteld om in navolging van hetgeen landelijk gebruikelijk is, het beheer en de exploitatie van de gymnastieklokalen over te dragen aan de gemeente (afdeling S&R van de sector MO)¹.

De door de schoolbesturen aangeboden notitie is gebaseerd op de problematiek zoals die door de schoolbesturen primair onderwijs wordt ervaren. Naar verwachting geldt deze problematiek ook voor de schoolbesturen in het (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs².

2. Doelstelling nota.

Doelstelling van deze nota is voorstellen uit te werken voor een mogelijke ‘oplossing’ van de geschetste problemen. Voordat deze voorstellen worden geformuleerd wordt eerst inzicht gegeven in de verantwoordelijkheid van de gemeente en schoolbesturen voor (de lokalen) bewegingsonderwijs en wordt ingegaan op de door de schoolbesturen beschreven problemen. Zodoende is de nota als volgt opgebouwd:

- a. de gemeentelijke verantwoordelijkheid tot 1 januari 1997 (paragraaf 3);
- b. de gemeentelijke verantwoordelijkheid vanaf 1 januari 1997 (paragraaf 4);
- c. de lokalen bewegingsonderwijs in relatie met het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (paragraaf 5);
- d. het vaststellen van de ruimtebehoefte bewegingsonderwijs (paragraaf 6);
- e. het bekostigen van de lokalen bewegingsonderwijs (paragraaf 7);
- f. het beheer en de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs (paragraaf 8);
- g. het medegebruik van de lokalen bewegingsonderwijs buiten de schooltijden (paragraaf 9) en
- h. de financiële gevolgen (paragraaf 10).

In paragraaf 11 zijn de conclusies opgenomen en in paragraaf 12 de beleidsuitgangspunten voor het toekomstige beleid rond beheer en exploitatie lokalen bewegingsonderwijs.

¹ Aan deze vraag wordt in paragraaf 8 aandacht besteed.

² De gemeente verstrekt uitsluitend bekostiging in de exploitatiekosten van de scholen voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs, omdat de scholen in het voortgezet onderwijs de bekostiging van de exploitatiekosten rechtevreeks van het ministerie van OCW ontvangen. Daarnaast verstrekt de gemeente aan alle schoolbesturen een vergoeding voor verhuur na schooltijd.

3. Gemeentelijke verantwoordelijkheid tot 1 januari 1997

Tot 1 januari 1997 was het rijk verantwoordelijk voor het vaststellen van de ruimtebehoefte lokalen bewegingsonderwijs voor het primair, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs. Het rijk stelde de ruimtebehoefte jaarlijks vast op basis van het aantal leerlingen dat op de teldatum 1 oktober op de scholen was ingeschreven. Het rijk maakte voor het vaststellen van de jaarlijkse vergoeding onderscheid in vier categorieën lokalen bewegingsonderwijs (zie bijlage 2). Dit onderscheid was van belang om vast te stellen:

- a. de hoogte van de rijksvergoeding stichtings- en exploitatiekosten en
- b. de organisatie (gemeente of schoolbestuur) die aanspraak maakte op de rijksvergoeding.

Op basis van de door het rijk vastgestelde ruimtebehoefte stelde het rijk aan de gemeente middelen beschikbaar voor het realiseren en exploiteren van *een lokaal bewegingsonderwijs voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs*. De middelen voor het realiseren en exploiteren van een lokaal bewegingsonderwijs voortgezet onderwijs werden rechtstreeks aan de scholen voortgezet onderwijs uitbetaald. De vergoeding die de gemeente van het ministerie van OCW als doeluitkering ontving was onderverdeeld in een vergoeding voor de:

- a. stichtingskosten scholen primair en (voortgezet) speciaal onderwijs en
- b. exploitatiekosten idem.

Ad.a. De stichtingskostenvergoeding was gekoppeld aan de door het rijk goedgekeurde investering in voorzieningen (aantal lokalen) bewegingsonderwijs van de scholen primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. De stichtingskostenvergoeding werd toegekend met ingang van 1 januari van het kalenderjaar volgend op de datum waarop het lokaal gereed werd gemeld.

Ad.b. De exploitatiekostenvergoeding voor de scholen primair en (voortgezet) speciaal onderwijs was gebaseerd op het aantal door het rijk goedgekeurde (genormeerde) aantal klokuren bewegingsonderwijs. Omdat het aantal leerlingen jaarlijks wijzigde, betekende dit dat ook de rijksvergoeding voor het aantal klokuren jaarlijks werd herberekend. De exploitatiekostenvergoeding werd toegekend met ingang van 1 januari van het kalenderjaar volgend op de teldatum.

- *De rechthebbende op de exploitatiekostenvergoeding is de juridisch eigenaar van het schoolgebouw. Voor de schoolgebouwen is de juridisch eigenaar in principe het schoolbestuur. In bepaalde situaties is door het ministerie van OCW bij de bouw van een school een beschikking afgegeven waarbij gelijktijdig met het realiseren van een schoolgebouw een lokaal bewegingsonderwijs is gerealiseerd. In deze situaties is het schoolbestuur juridisch eigenaar. In de situatie dat het schoolbestuur juridisch eigenaar is, is het schoolbestuur ook verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het lokaal bewegingsonderwijs.*
- *Tot 1 januari 1997 ontving de gemeente van het rijk de vergoeding exploitatiekosten voor de lokalen bewegingsonderwijs van het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. De gemeente was verplicht de exploitatiekostenvergoeding aan het schoolbestuur door te betalen als het schoolbestuur juridisch eigenaar was (de gemeente fungeerde als 'doorgeefluik').*

Tot 1 januari 1997 was het rijk volledig verantwoordelijk voor het bekostigen van de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor voortgezet onderwijs:

- a. de stichtingskosten lokalen bewegingsonderwijs van de schoolgebouwen voortgezet onderwijs kwamen voor rekening van het rijk (deze lokalen zijn integraal onderdeel van het schoolgebouw) en
- b. de scholen voor voortgezet onderwijs ontvingen rechtstreeks van het ministerie van OCW de vergoeding exploitatiekosten (onderdeel van de totale exploitatiekostenvergoeding schoolgebouw).

4. Gemeentelijke verantwoordelijkheid vanaf 1 januari 1997.

Vanaf 1 januari 1997 heeft de gemeente de wettelijke zorgplicht voor het bekostigen van de voorzieningen onderwijshuisvesting. De lokalen bewegingsonderwijs worden aangemerkt als een voorziening onderwijshuisvesting en vallen zodoende onder de gemeentelijke zorgplicht. Vanaf 1 januari 1997 behoort tot de gemeentelijke zorgplicht ook het bekostigen van de voorzieningen onderwijshuisvesting van de scholen voor voortgezet onderwijs. De gemeentelijke zorgplicht voor de lokalen bewegingsonderwijs bestaat uit de volgende taken:

- a. zorgdragen voor een accommodatie bewegingsonderwijs waar de leerlingen die op de scholen in de gemeente Haarlem staan ingeschreven bewegingsonderwijs kunnen volgen en
- b. vaststellen van het aantal klokuren bewegingsonderwijs waarop de scholen voor primair, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs aanspraak maken.

De gemeente is zodoende niet primair verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs (de verantwoordelijkheid van de gemeente is uitgewerkt in de verordening voorzieningen Onderwijshuisvesting gemeente Haarlem hoofdstuk 7, artikel 38 en 39).

Op bijlage 2 is opgenomen het onderscheid dat het rijk tot 1 januari 1997 hanteerde voor het vaststellen van de vergoeding voor de lokalen bewegingsonderwijs en de organisatie die aanspraak maakte op de bekostiging door het rijk. Vanaf 1 januari 1997 is dit onderscheid niet meer van belang en wordt om deze reden dit onderscheid niet meer gehanteerd. De gemeente maakt onderscheid in lokalen bewegingsonderwijs:

- a. van het primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs en
- b. waarvan de gemeente of het schoolbestuur juridisch eigenaar is (dit onderscheid is noodzakelijk om vast te stellen wie verantwoordelijk is voor het beheer en de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs).

Onderstaand zijn de verschillende eigendomssituaties van de lokalen bewegingsonderwijs weergegeven.

	Organisatie	Eigendom	Lasten		Compensatie vergoeding investeringslasten en exploitatiekosten
			Investering voor rekening van:	Beheer en exploitatie voor rekening van	
1	Gemeente	Juridisch en economisch gemeente	Gemeente	Gemeente	Via algemene uitkering
2.a	Schoolbestuur (po en so)	Juridisch eigendom schoolbestuur, gemeente economisch claimrecht	Gemeente	Schoolbestuur	Schoolbestuur ontvangt van de gemeente de exploitatiekostenvergoeding .
2.b	Schoolbestuur vo	idem	Gemeente	Schoolbestuur	Investeringslasten via de algemene uitkering, schoolbestuur ontvangt exploitatiekostenvergoeding rechtstreeks van het rijk
3	Derden	Juridisch en economisch derden	Derden	Derden	• investeringslasten (huur) worden door de gemeente vergoed aan verhuurder • exploitatiekosten po en (v)so > voor rekening gemeente • exploitatiekosten vo > voor rekening schoolbestuur

Ad.1. Lokalen bewegingsonderwijs: gemeente eigenaar.

In de situatie dat de gemeente juridisch eigenaar is van het lokaal bewegingsonderwijs is de gemeente verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van deze lokalen. Over het algemeen zijn deze lokalen gebouwd als losstaand lokaal op het schoolterrein of in de nabijheid van een schoolgebouw. De verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud (dagelijks,

jaarlijks en niet-jaarlijks onderhoud) van deze lokalen bewegingsonderwijs is binnen de gemeente ondergebracht bij de afdeling SenR van de sector MO. De beheers- en onderhoudskosten maken onderdeel uit van de gemeentebegroting. Omdat deze kosten integraal onderdeel uitmaken van de gemeentebegroting wordt bij investeringen 'groot onderhoud' in deze lokalen niet de in de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting vereiste procedure aanvraag bekostiging voorzieningen onderwijshuisvesting toegepast.

Ad.2. Lokalen bewegingsonderwijs: juridisch eigendom schoolbestuur, economisch claimrecht gemeente.

In de situatie dat het schoolbestuur juridisch eigenaar is van het lokaal bewegingsonderwijs is het schoolbestuur verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van deze lokalen. Deze lokalen zijn direct of indirect met het schoolgebouw verbonden (in pandig gerealiseerd of gesitueerd op het schoolterrein). Als de schoolbesturen juridisch eigenaar zijn van de lokalen bewegingsonderwijs ontvangen deze schoolbesturen van de gemeente een

1. exploitatiekostenvergoeding voor de uren gebruik bewegingsonderwijs en
2. huurvergoeding in verband met verhuur na schooltijd als het betreffende lokaal door de gemeente aan derden is verhuurd.

In paragraaf 7 wordt op de uitgangspunten voor het vaststellen van deze vergoeding verder ingegaan.

1. De gemeente kan besluiten tot:
 - a. medegebruik van lokalen bewegingsonderwijs die juridisch eigendom zijn van de scholen voor primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs en voortgezet onderwijs door een andere school, waarbij de mogelijkheden tot het medegebruik afhankelijk zijn van het aantal uren bewegingsonderwijs dat door de 'eigen' school in het lokaal is ingeroosterd en
 - b. het beschikbaar stellen van lokalen bewegingsonderwijs voor naschoolse activiteiten (o.a. gebruik door sportverenigingen).
 2. Als een school voor voortgezet onderwijs gebruik maakt van een lokaal bewegingsonderwijs van een ander schoolbestuur of een derde moet de school voor voortgezet onderwijs een exploitatiekostenvergoeding betalen aan de betreffende juridisch eigenaar.
- > Medegebruik betreft het gebruik door een andere school gedurende de schooltijden. Voor gebruik door een derde wordt het begrip 'huur' gehanteerd.

Ad.3. Lokalen bewegingsonderwijs die beschikbaar worden gesteld door derden (huurlokalen)

Op het moment dat de gemeente voor het inroosteren van de uren bewegingsonderwijs voor het primair onderwijs, ~~en~~ (voortgezet) speciaal onderwijs een tekort aan capaciteit lokalen bewegingsonderwijs heeft, kan de gemeente een huurovereenkomst met een derde afsluiten, zodat de scholen voor het geven van het vak bewegingsonderwijs van deze accommodatie gebruik kunnen maken³. Voordat dit medegebruik plaatsvindt moeten met de derde afspraken worden gemaakt over de hoogte van de te betalen vergoeding (huur- en exploitatiekosten).

5. Lokalen bewegingsonderwijs in relatie met Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO).

Voor investeringen in de schoolgebouwen is het Uitvoeringsplan SHO 2007 – 2010 vastgesteld. In het Uitvoeringsplan SHO is ook een programmaliijn lokalen bewegingsonderwijs opgenomen. In het Uitvoeringsplan SHO is nog geen indicatie gegeven van de investeringen die noodzakelijk zijn als gevolg van functionele aanpassingen en uitbreidingen in / aan bestaande lokalen bewegingsonderwijs. In de programmaliijn worden kort de verwachte ontwikkelingen beschreven en is voor de jaren 2007 – 2010 rekening gehouden met een investering (vervangende) nieuwbouw van 1 lokaal bewegingsonderwijs per jaar. Bij de evaluatie van het Uitvoeringsplan SHO wordt aandacht besteed aan de volgende onderdelen:

1. de huidige capaciteit aan lokalen bewegingsonderwijs:

³ De scholen voor voortgezet onderwijs zijn zelf verantwoordelijk voor het afsluiten van de huurovereenkomst met een derde.

- Op basis van de op dit moment bekende gegevens (aantal klokuren) is vastgesteld dat de huidige capaciteit lokalen bewegingsonderwijs voldoende is voor het inroosteren van totaal aantal uren bewegingsonderwijs;
- 2. de verwachte ruimtebehoefte;
- 3. de noodzakelijke investeringen (vervangende) nieuwbouw;
- 4. de noodzakelijke investeringen functionele aanpassingen en

Daarnaast wordt in de programmaliijn lokalen bewegingsonderwijs aandacht besteed aan de volgende ontwikkelingen:

- de huidige capaciteit ligt ongunstig ten opzichte van de gewenste capaciteit en
- niet alle lokalen bewegingsonderwijs voldoen aan de huidige onderwijskundige inzichten, waarbij vooral de netto speeloppervlakte niet voldoet.
- de gevolgen van het rijksbeleid om sport en bewegen te stimuleren (o.a. voorkomen van overgewicht), zowel onder als na schooltijd;
- de wens van de schoolbesturen om het aantal klokuren bewegingsonderwijs te mogen uitbreiden (nu 1,5 klokuur per week);
- de verwevenheid tussen onderwijs- en jeugdbeleid (w.o. sport en welzijn) in relatie met de BOS-projecten (Breedtesportimpuls Buurt, Onderwijs en Sport) en
- de landelijke ontwikkelingen om de speeloppervlakte van de lokalen bewegingsonderwijs te vergroten van 252 m² naar 308 m² (KvLO-norm), waardoor het multifunctioneel gebruik van de lokalen bewegingsonderwijs wordt vergroot.

6. Vaststellen ruimtebehoefte bewegingsonderwijs.

6.1. Capaciteit lokaal bewegingsonderwijs.

Uitgangspunt is dat in een lokaal bewegingsonderwijs voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs maximaal 26 klokuren bewegingsonderwijs wordt ingeroosterd en in een lokaal voor het voortgezet onderwijs 32 lesuren (= klokuren). Deze capaciteit is gekoppeld aan de lestijden van de scholen *(voor het lokaal bewegingsonderwijs van de school voor voortgezet onderwijs worden voor het inroosteren 40 lesuren (= klokuren) gehanteerd op het moment dat sprake is van aanvullende ruimtebehoefte voor de school voor voortgezet onderwijs en de beschikbare capaciteit niet voldoende is).*

De lokalen bewegingsonderwijs bij de scholen voor speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs hebben naast de functie voor het bewegingsonderwijs een functie als speellokaal, therapieruimte et cetera. Deze scholen kennen een kleinere groepsgrootte dan de basisscholen (maximaal 14 leerlingen). Gelet op de combinatiefunctie van deze lokalen is het zodoende acceptabel dat de netto speeloppervlakte van deze lokalen bewegingsonderwijs kleiner is dan de huidige norm van 252 m² bvo.

6.2. Vaststellen klokuren bewegingsonderwijs.

In de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting is de volgende normering opgenomen voor het berekenen van het aantal klokuren van de afzonderlijke onderwijssoorten:

- a. basisonderwijs 1,5 klokuur per week per groep 3 tot en met 8
- b. speciaal basisonderwijs 2,25 klokuur per week per groep 3 tot en met 8
- c. (voortgezet) speciaal onderwijs 2,25 klokuur per week per groep en
- d. voortgezet onderwijs 3 lesuren van 50 minuten (= klokuren) per week per klas.

Het aantal klokuren wordt jaarlijks per school vastgesteld op basis van het aantal leerlingen op de teldatum 1 oktober voorafgaande aan het nieuwe schooljaar. Voor de scholen voor voortgezet onderwijs wordt het aantal lesuren bewegingsonderwijs vastgesteld op basis van het aantal leerlingen dat aan het begin van het schooljaar op de school is ingeschreven.

Tot slot geldt voor een school voor (speciaal) basisonderwijs en speciaal onderwijs de regel dat als de school niet beschikt over een speellokaal de groepen 1 en 2 eveneens gebruik mogen maken van een lokaal bewegingsonderwijs, waarbij voor deze groepen het minimum aantal klokuren 3,75 klokuur per groep bedraagt.

6.2.1. (Speciaal) basisonderwijs.

Uitgangspunt bij de school voor (speciaal) basisonderwijs is dat het schoolgebouw beschikt over een speellokaal of een speelwerklokaal, bestemd voor het bewegingsonderwijs van de leerlingen van de groepen 1 en 2. Om het aantal klokuren bewegingsonderwijs voor de overige groepen vast te stellen wordt het aantal groepen van een school voor (speciaal) basisonderwijs dat recht heeft op bewegingsonderwijs bepaald aan de hand van een splitsingstabel. Deze splitsingstabel kent een verdeling in de groepen 1 / 2 en overige groepen en is opgenomen in de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting (bijlage III, deel B, paragraaf 1.2., tabel 5).

Een school die formeel beschikt over een speellokaal of een speelwerklokaal maakt voor de groepen 1 en 2 geen aanspraak op uren bewegingsonderwijs in een lokaal bewegingsonderwijs.

6.2.2. (Voortgezet) speciaal onderwijs.

Bij de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs wordt geen splitsing aangebracht in groepen voor het vaststellen van het aantal klokuren. Dit heeft te maken met de samenstelling van de leerlingenpopulatie.

6.2.3 Voortgezet onderwijs.

Voor het voortgezet onderwijs wordt de ruimtebehoefte uitgedrukt in een aantal vierkante meters bruto vloeroppervlakte (conform de systematiek van het RBM-VO). Deze ruimtebehoefte is gekoppeld aan het aantal leerlingen. Vervolgens wordt met behulp van het lesrooster het aantal lestijden bepaald.

6.3. Procedure vaststellen aantal uren bewegingsonderwijs / opstellen rooster bewegingsonderwijs (primair onderwijs / (voortgezet) speciaal onderwijs).

In artikel 39 van de verordening voorzieningen onderwijshuisvesting is de volgende procedure beschreven voor het opstellen van het rooster bewegingsonderwijs:

1. het indienen van de aanvragen door schoolbesturen moet plaatsvinden voor 15 februari voorafgaande aan het schooljaar;
2. het opstellen van een rooster bewegingsonderwijs door de gemeente moet plaatsvinden voor 1 mei, voorafgaande aan het schooljaar;
3. het rooster moet worden besproken met de vertegenwoordigers van de schoolbesturen en
4. het rooster wordt vastgesteld door het college.

Deze formele procedure is zeer tijdrovend en betekent dat het definitieve rooster kort voor aanvang van het nieuwe schooljaar wordt vastgesteld. Voor het opstellen van de lesroosters op de scholen is dit niet wenselijk. Op bijlage 6 is een alternatieve, vereenvoudigde, procedure beschreven. In deze vereenvoudigde procedure wordt de verantwoordelijkheid voor het opstellen neergelegd bij de directeurs van de scholen en wordt gestart met het opstellen van het rooster nadat de basisgegevens voor het vaststellen van het aantal klokuren bewegingsonderwijs van de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs bekend zijn (aantal leerlingen op teldatum 1 oktober voorafgaande aan het nieuwe schooljaar).

Als gevolg van de Wet dualisering wordt de verordening voorziening onderwijshuisvesting op het onderdeel bewegingsonderwijs. De voorgestelde aanpassing vindt plaats bij de herziening van de verordening in relatie met het vaststellen van het beleid onderwijshuisvesting vanaf 1 januari 2008.

7. Kosten lokalen bewegingsonderwijs.

Bij de lokalen bewegingsonderwijs wordt onderscheid gemaakt in:

1. investeringskosten (= stichtingskosten) po, (v)so en vo voor rekening van de gemeente;
2. exploitatiekosten po en (v)so voor rekening van de gemeente en
3. exploitatiekosten vo voor rekening van het schoolbestuur.

Ad.1. Investeringskosten.

Tot de voorzieningen onderwijshuisvesting behoort het bekostigen van uitbreiding en (vervangende) nieuwbouw van de lokalen bewegingsonderwijs van het primair onderwijs, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs. Daarnaast behoort tot de voorzieningen onderwijshuisvesting het 'groot onderhoud'⁴ van uitsluitend de lokalen bewegingsonderwijs van het primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs. De (investerings)lasten van deze investeringen komen volledig voor rekening van de gemeente.

De voorziening onderwijshuisvesting 'groot onderhoud' van de lokalen bewegingsonderwijs maakt tot 1 januari 2008 onderdeel uit van de overeenkomst Doordecentralisatie. Op grond van de overeenkomst Doordecentralisatie ontvangen de schoolbesturen jaarlijks een gemeentelijke vergoeding voor het bekostigen van het groot onderhoud. De schoolbesturen kunnen zodoende tot 1 januari 2008 voor het bekostigen van het groot onderhoud geen beroep doen op de gemeente.

Ad.2. Exploitatiekosten lokalen bewegingsonderwijs primair en (voortgezet) speciaal onderwijs.

De exploitatiekosten van de lokalen bewegingsonderwijs komen voor rekening van de juridisch eigenaar. Als het schoolbestuur juridisch eigenaar is ontvangt het schoolbestuur van de gemeente jaarlijks een exploitatiekostenvergoeding voor:

1. het gebruik voor het bewegingsonderwijs door de scholen
 - de exploitatiekostenvergoeding wordt vastgesteld op basis van het genormeerde aantal klokuren (mede)gebruik, vermenigvuldigd met de genormeerde vergoeding;
 - de genormeerde vergoeding bestaat uit een vast en variabel bedrag;
 - betreft het medegebruik door een school voor voortgezet onderwijs dan is de school voor voortgezet onderwijs de exploitatiekostenvergoeding verschuldigd en
2. de verhuur aan verenigingen c.a. (de huurvergoeding is gekoppeld aan het aantal uren gebruik door de verenigingen).

De schoolbesturen voortgezet onderwijs ontvangen de exploitatiekostenvergoeding voor de lokalen bewegingsonderwijs, evenals voor 1 januari 1997, rechtstreeks van het rijk. Tot 1 januari 2005 maakte het groot onderhoud onderdeel uit van de overeenkomst Doordecentralisatie. Als gevolg van de wetswijziging op 1 januari 2005 ontvangen de schoolbesturen voortgezet onderwijs vanaf 1 januari 2005 de volledige bekostiging rechtstreeks van het rijk. De schoolbesturen kunnen zodoende geen aanvraag meer indienen bij de gemeente.

⁴ Tot het groot onderhoud behoren de volgende activiteiten

A. Binnenzijde

Vervangen binnenkozijnen (incl. hang- en sluitwerk)
Vervangen radiatoren
Vervangen convectoren
Vervangen c.v.-leidingen

B. Buitenzijde

Vervangen dakbedekking (plat dak)
Vervangen dakpannen (incl. houtwerk) (hellend dak)
Vervangen hemelwaterafvoer
Vervangen dakrand
Vervangen daklichten
Vervangen (dakbedekking) buitenberging
Vervangen rijwielstalling
Vervangen rijwielstandaards
Vervangen brandtrap
Vervangen/herstellen riolering schoolplein
Vervangen/herstellen bestrating schoolplein
Vervangen erfscheiding
Vervangen buitenkozijnen (incl. hang- en sluitwerk)
Vervangen goten
Vervangen boeiboorden

De exploitatiekosten zijn een wezenlijk onderdeel van de door de schoolbesturen geschetste problematiek. Bij het bepalen van het toekomstige beleid moet rekening worden gehouden met de volgende punten:

1. Het feit dat de exploitatiekostenvergoeding die de gemeente aan de schoolbesturen beschikbaar stelt niet kostendekkend is, is niet het gevolg van de decentralisatie onderwijshuisvesting per 1 januari 1997, maar was ook een feit voor 1 januari 1997.
2. Het nadelige saldo in de exploitatiekosten van de lokalen bewegingsonderwijs waarvan de gemeente juridisch eigenaar is en waarvan het beheer en de exploitatie is ondergebracht bij de afdeling Sport en Recreatie komt volledig voor rekening van de gemeente (= onderdeel van de gemeentebegroting).
3. De exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs die onderdeel uitmaken van de exploitatie van een openbare school voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs en waarvan de gemeente juridisch eigenaar is, wordt op gelijke wijze bekostigd als de lokalen bewegingsonderwijs van de bijzondere scholen.
4. De schoolbesturen stellen dat het exploitatietekort op de lokalen bewegingsonderwijs niet alleen ten laste van de rijksvergoeding die de schoolbesturen ontvangen voor het bekostigen van de exploitatiekosten van het schoolgebouw (materiële instandhouding, gebouwgebonden kosten) wordt gebracht, maar ook ten laste van het leermiddelenbudget van de school, omdat de rijksvergoeding materiële instandhouding onvoldoende ruimte biedt voor het opvangen van het exploitatietekort van de lokalen bewegingsonderwijs.
5. Of sprake is van een daadwerkelijk exploitatietekort voor de lokalen bewegingsonderwijs kan niet worden vastgesteld omdat de schoolbesturen niet werken met een afzonderlijke financiële verantwoording voor dit gedeelte van het schoolgebouw. Dit betekent dat geen inzicht bestaat in de hoogte van een eventueel exploitatietekort en de wijze waarop dit exploitatietekort moet worden gecompenseerd.

8. Toekomstig beheer, exploitatie en verhuur lokalen bewegingsonderwijs⁵.

8.1. Beheer en exploitatie gebouw.

Omdat de schoolbesturen zowel de huidige *financiële* situatie die het gevolg is van de huidige wijze van beheer (eigenaars- en facilitair beheer) als ongewenst beschouwen is door de schoolbesturen gevraagd naar een aanpassing van de huidige structuur. Op basis van nader onderzoek is vastgesteld dat een wijziging ten opzichte van de huidige beheersstructuur niet voor alle lokalen bewegingsonderwijs mogelijk is. Een eventuele wijziging is afhankelijk van de fysieke ligging van het lokaal bewegingsonderwijs. Om deze reden wordt bij het maken van keuzes onderscheid gemaakt in:

- a. inpandig gerealiseerde lokalen bewegingsonderwijs;
- b. uitpandig gerealiseerde lokalen bewegingsonderwijs en
- c. afzonderlijk gelegen lokalen bewegingsonderwijs.

Ad.a. Inpandige lokalen bewegingsonderwijs.

Het beheer van de lokalen bewegingsonderwijs die in de schoolgebouwen zijn geïntegreerd en niet afzonderlijk toegankelijk zijn blijft de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen. Gelet op de gevolgen voor het beheer komen deze lokalen niet in aanmerking voor verhuur na schooltijd.

Ad.b. Uitpandige lokalen bewegingsonderwijs.

Het beheer van de lokalen bewegingsonderwijs die uitpandig zijn gerealiseerd en rechtstreeks met de schoolgebouwen zijn verbonden blijft de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, maar zijn na schooltijd beschikbaar voor verhuur aan derden. Voorwaarde voor gebruik na schooltijd is dat deze lokalen, in verband met het beheer, afzonderlijk toegankelijk zijn.

Ad.c. Afzonderlijke gelegen lokalen bewegingsonderwijs.

Het juridisch eigendom van de lokalen bewegingsonderwijs die niet met de schoolgebouwen zijn verbonden (losstaande lokalen) wordt ondergebracht bij de gemeente en het beheer van deze lokalen wordt ondergebracht bij de afdeling Sport en Recreatie (op termijn bij de SRO). Op

⁵ Bij beheer wordt onderscheid gemaakt in eigenaar beheer (verantwoordelijk die het gevolg is van het eigenaar zijn, zoals groot onderhoud en opstalverzekering), facilitairbeheer (taken die voortvloeien uit het gebruik van de ruimten zoals schoonmaken, klein onderhoud en houden van toezicht, ook wel gebruikersbeheer genoemd) en programmabeheer (opstellen en beheren van het activiteitenprogramma, opstellen en beheren van de onderwijsinhoudelijke component)

deze wijze ontstaat voor alle afzonderlijk gerealiseerde lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs een gelijke situatie (beheer in één hand).

Bovenstaande geldt uitsluitend voor de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. Het beheer en de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor voortgezet onderwijs is en blijft de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen voortgezet onderwijs.

8.2. Beheer en onderhoud inventaris lokalen bewegingsonderwijs.

De verantwoordelijkheid voor het beheer van de inventaris van de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs is enerzijds de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen, anderzijds van de afdeling Sport en Recreatie. Binnen het bestuur van het openbaar basisonderwijs is een werkgroep ingesteld die belast is met het planmatig onderhoud en vervangen van de inventaris van de lokalen bewegingsonderwijs die behoren bij de schoolgebouwen van het openbaar onderwijs. Voor het bekostigen van de noodzakelijke vervangingen c.a. in deze lokalen beschikt de werkgroep jaarlijks over een extra gemeentelijk budget van € 50.000,--⁶. Daarnaast ontvangen alle schoolbesturen, als onderdeel van de jaarlijkse vergoeding materiële instandhouding, voor het onderhoud en het vervangen van de inventaris een vergoeding (ong. € 400,--).

Om bij de inrichting van de lokalen bewegingsonderwijs uniformiteit te realiseren is het noodzakelijk dat niet alleen voor de lokalen bewegingsonderwijs van het openbaar onderwijs maar voor alle lokalen bewegingsonderwijs primair en (voortgezet) speciaal onderwijs een onderhouds- en vervangingsplan wordt opgesteld. Daarbij is van belang dat ook de verschillende financiële geldstromen onder één verantwoordelijke worden gebracht. Een op te stellen vervangingsplan moet zijn gebaseerd op de onderwijskundige uitgangspunten die vooraf door de schoolbesturen voor het bewegingsonderwijs zijn vastgesteld (deze kunnen per lokaal bewegingsonderwijs verschillen). Op basis van deze planmatige en onderwijskundige invulling kan een koppeling worden gelegd tussen de noodzakelijke en gewenste vervangingsinvestering.

Vanuit het gezamenlijke belang voor een gezamenlijk onderhouds- en vervangingsplan kan deze taak worden ondergebracht bij een sub-werkgroep bewegingsonderwijs van de werkgroep Huisvesting en Financiën (onderdeel van het Convenant Lokaal Onderwijs).

8.3. Verhuur.

Nadat de lestijden op basis van de vastgestelde roosters bewegingsonderwijs van de scholen zijn ingedeeld is het aantal vrije uren bekend. De verantwoordelijkheid voor de verhuur van de vrije uren in de lokalen bewegingsonderwijs is ondergebracht bij de afdeling Sport en Recreatie. De afdeling Sport en Recreatie stelt deze vrije uren beschikbaar aan (sport)verenigingen. Op het inroosteren van deze verenigingsuren hebben de scholen tot op heden geen invloed. Omdat de verhuur plaatsvindt op uurbasis leidt dit voor de schoolbesturen tot hogere exploitatiekosten, vooral als deze verhuur niet aansluit op de schooltijden, maar uitsluitend in de avonduren.

Schoolbesturen hebben geen belang bij gebruik van het lokaal bewegingsonderwijs na schooltijd, omdat hierdoor de exploitatiekosten toenemen en extra toezicht moet worden gerealiseerd (bij verhuur kunnen de schooldirecteuren niet belast worden met het toezicht, dit is de verantwoordelijkheid van de verhuurder). Uitgangspunt voor het opstellen van een verhuurrooster moet zijn dat sprake is van een maximale bezetting van de lokalen bewegingsonderwijs, aansluitend aan het onderwijsgebruik. Dit betekent dat de rol van de gemeente niet beperkt is tot de rol van regisseur, maar dat de gemeente ook een sturende rol

⁶ Het bedrag van € 50.000,-- is in de afgelopen jaren uitsluitend ingezet voor het vervangen van het materiaal in de lokalen bewegingsonderwijs die behoren bij het openbaar primair en (voortgezet) speciaal onderwijs. Op dit onderdeel moet in de komende jaren een inhaalslag worden gemaakt bij de lokalen bewegingsonderwijs van het bijzonder onderwijs.

heeft (komen tot een maximale bezetting van de lokalen bewegingsonderwijs). Om te komen tot het beperken van de exploitatiekosten voor de schoolbesturen moet bij de verhuur rekening worden gehouden met een efficiënte inroostering. Dit betekent dat verhuur voor één of een beperkt aantal uren alleen kan plaatsvinden als dit mogelijk is aansluitend op de schooltijden. Daarnaast is het noodzakelijk dat de schoolbesturen:

1. voor zeer beperkte verhuur vooraf toestemming verlenen en
2. tijdig in kennis worden gesteld van de verhuur.

Voor het gebruik van de lokalen bewegingsonderwijs door de verenigingen ontvangen de scholen van de gemeente een vergoeding. Deze vergoeding is hoger dan de door S&R bij de verenigingen in rekening gebrachte huurvergoeding⁷ en is afhankelijk van de netto vloeroppervlakte (= speeloppervlakte) van het lokaal bewegingsonderwijs (zie bijlage 5).

Omdat, naar het oordeel van der schoolbesturen, de huurvergoeding die de schoolbesturen van de gemeente ontvangen als compensatie voor de meerkosten in de exploitatiekosten van het lokaal bewegingsonderwijs niet kostendekkend is, is sprake van een verkapte subsidie voor verenigingsgebruik⁸. Dit geldt eveneens voor de investeringslasten van de lokalen bewegingsonderwijs, omdat deze investeringslasten geen onderdeel uitmaken van de huurvergoeding. Deze verkapte subsidie gaat enerzijds ten koste van de financiële situatie van de schoolbesturen, anderzijds ten laste van de middelen voor onderwijshuisvesting.

Gelet op de financiële gevolgen voor de schoolbesturen moet in de komende jaren bij verhuur rekening worden gehouden met de volgende uitgangspunten:

1. geen verhuur van lokalen bewegingsonderwijs die inpandig zijn gerealiseerd;
2. voor verhuur moet een kostendekkend tarief worden vastgesteld;
3. de uren voor de verhuur worden efficiënt ingeroosterd, dit betekent dat bij beperkte verhuur (bijv. één klokuur) de schoolbesturen vooraf toestemming moeten verlenen;
4. de afdeling Sport is verantwoordelijk voor het beheer van de lokalen bewegingsonderwijs voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs en
5. voor het onderhoud en het vervangen van de inventaris een gezamenlijk meerjarenplan wordt opgesteld door een subwerkgroep bewegingsonderwijs, als onderdeel van de werkgroep Huisvesting en Financiën.

9. Financiële gevolgen.

9.1. Exploitatie.

Door de schoolbesturen is gesteld dat de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs niet kostendekkend is. Deze stelling kan door de schoolbesturen niet worden onderbouwd met financiële exploitatieoverzichten omdat de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs onderdeel uitmaakt van de totale exploitatie van het schoolgebouw. Door de schoolbesturen is op basis van aannames een fictief tekort berekend, waarbij ook is vastgesteld dat het tekort per locatie verschilt. Ondanks het feit dat geen financiële gegevens beschikbaar zijn die het door de schoolbesturen gestelde onderbouwen moet worden aangenomen dat de door de schoolbesturen geschatte negatieve exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs overeenstemt met de werkelijkheid, omdat het exploitatietekort ook van toepassing is op de lokalen bewegingsonderwijs die bij de gemeente in beheer zijn (zie noot 8). Om inzicht te krijgen in de door de schoolbesturen geschatte de financieel nadelige gevolgen van de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs, vooral veroorzaakt door de verhuur van deze lokalen, moet de systematiek voor het berekenen van de vergoeding voor de lokalen bewegingsonderwijs die in beheer en eigendom blijven van de schoolbesturen worden aangepast. Voor deze aanpassing is het noodzakelijk dat voor de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs door de schoolbesturen in de jaarrekening een afzonderlijke kostenplaats wordt opgenomen. Door te

⁷ De door de gemeente ontvangen huurvergoeding wordt met de factor 1,75 doorbetaald aan het schoolbestuur.

⁸ De exploitatiekosten van de lokalen bewegingsonderwijs die volledig onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen komen ook volledig voor rekening van de gemeente. De tekorten op deze lokalen zijn opgenomen in de programmabegroting. Op basis van de jaarrekening 2006 is een exploitatietekort van ong. € 11.000,- per lokaal berekend.

werken met een kostenplaats kan een afzonderlijke financiële verantwoording plaatsvinden waardoor het mogelijk is inzicht te krijgen in de werkelijke financiële tekorten op de exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs. Om ook de energiekosten afzonderlijk te kunnen verantwoorden is het noodzakelijk dat tussenmeters voor gas-, electra- en waterverbruik worden aangebracht.

Daarnaast wordt vanaf 1 januari 2008, als gevolg van het beëindigen van de overeenkomst Doordecentralisatie, de bekostiging van het groot onderhoud gewijzigd. Evenals voor de schoolgebouwen geldt wordt de vergoeding van de kosten groot onderhoud voor de lokalen bewegingsonderwijs vastgesteld op basis van het noodzakelijk onderhoud zoals opgenomen in het meerjarenonderhoudsplan. Deze vergoeding maakt vanaf 1 januari 2008 onderdeel uit van de nieuwe overeenkomst Doordecentralisatie.

9.2. Uitgangspunten.

De gemeente kan aan het verzoek van de schoolbesturen gedeeltelijk voldoen door het juridisch eigendom van de vrijstaande lokalen bewegingsonderwijs van de schoolbesturen over te nemen. Met deze keuze wordt de exploitatie van de scholen niet met het veronderstelde exploitatietekort belast. De financiële gevolgen van de voorgenomen overdracht van de lokalen bewegingsonderwijs van de schoolbesturen aan de gemeente moeten worden opgenomen in de gemeentebegroting. Deze extra kosten maken, voorzover ze betrekking hebben op onderwijsgebruik onderdeel uit van de totale middelen onderwijshuisvesting (doordecentralisatie).

Voor de niet overgedragen lokalen bewegingsonderwijs wordt de bestaande situatie gehandhaafd. Voor deze lokalen wordt voorgesteld om op korte termijn te komen tot een afzonderlijke financiële verantwoording in de jaarrekening, zodat deze exploitatielasten geen onderdeel meer uitmaken van de schoolexploitatie. Voorwaarde voor het afzonderlijk verantwoorden van de exploitatiekosten is dat in de betreffende schoolgebouwen tussenmeters voor energie c.a. worden geplaatst. Op basis van het exploitatieresultaat wordt vastgesteld of en in welke mate een aanvullende exploitatiekostenvergoeding noodzakelijk is.

Tot slot moeten middelen beschikbaar worden gesteld voor het bekostigen van vervanging van gymnastiekmateriaal. Binnen de programmabegroting onderwijs is hiervoor beschikbaar een budget van € 50.000 en binnen de begroting van Sport en Recreatie een budget van € . Daarnaast ontvangen de schoolbesturen via de gemeentelijke vergoeding materiële instandhouding een vergoeding voor vervanging inventaris. Deze component in de gemeentelijke vergoeding wordt gecorrigeerd en de afzonderlijke budgetten worden samengevoegd tot één budget vervanging inventaris lokalen bewegingsonderwijs.

9.2. Onderverdeling (financiële) gevolgen.

De financiële gevolgen van de overdracht worden onderverdeeld in de gevolgen van:

1. het onderbrengen van het beheer en de exploitatie van 11 lokalen bewegingsonderwijs van het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs na de juridische overdracht;
2. het opnemen van de exploitatiekosten van de overgedragen lokalen bewegingsonderwijs in de gemeentebegroting op basis van door de afdeling Sport en Recreatie opgestelde exploitatiebegrotingen en
3. het beschikbaarstellen van middelen voor het bekostigen van het aanbrengen van tussenmeters in de niet overgedragen lokalen bewegingsonderwijs.

Omdat de lokalen bewegingsonderwijs onderdeel uitmaken van de voorzieningen onderwijshuisvesting komen deze extra lasten ten laste van het budget 'Doordecentralisatie onderwijshuisvesting'. Dit betekent een extra beslag op het budget onderwijshuisvesting van € 100.000,--.

10. Conclusies.

1. De zorgplicht van de gemeente betekent dat de gemeente verplicht is aan de scholen voor primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs een accommodatie beschikbaar te stellen voor het geven van bewegingsonderwijs.
2. De zorgplicht betekent niet dat het beheer van deze lokalen een primaire verantwoordelijkheid is van de gemeente.
3. De gemeente ontvangt voor:
 - a. Investerings (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding in lokalen bewegingsonderwijs primair, (voortgezet) speciaal en voortgezet onderwijs en
 - b. het groot onderhoud van de lokalen bewegingsonderwijs primair en (voortgezet) speciaal onderwijseen vergoeding van het rijk als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
4. Voor de kosten van beheer van de lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor:
 - a. primair en (voortgezet) speciaal onderwijs wordt de gemeente gecompenseerd via de algemene uitkering uit het gemeentefonds en
 - b. voortgezet onderwijs ontvangen de schoolbesturen rechtstreeks van het rijk een vergoeding.
5. Voor een uniform beleid bij de lokalen bewegingsonderwijs is het wenselijk dat het realiseren en exploiteren van lokalen bewegingsonderwijs primair de verantwoordelijkheid is van de gemeente (afdeling Sport).
6. Het opstellen van een meerjarenvervangingsplan voor de inventaris moet worden ondergebracht bij één organisatie.
7. De procedure voor het inroosteren uren bewegingsonderwijs moet worden vereenvoudigd.
8. Eenduidigheid in beheer en exploitatie van de lokalen bewegingsonderwijs is, gelet op de gescheiden verantwoordelijkheden tussen de gemeente en de schoolbesturen en de verschillende gebruiksdoeleinden niet mogelijk.
9. Bij de verhuur van de lokalen bewegingsonderwijs moet worden gestreefd naar een maximale bezetting wat kan leiden tot een vermindering van het exploitatietekort.
10. Voor het gebruik na schooltijd door (sport)verenigingen moet een kostendekkend tarief worden vastgesteld.
11. Een onderzoek naar kostenbesparende maatregelen (w.o. energiebesparende maatregelen) is noodzakelijk.
12. Op schoolniveau is geen afzonderlijke financiële administratie voor de exploitatie van het schoolgebouw en het lokaal bewegingsonderwijs.
13. Een afzonderlijke exploitatierekening is uitsluitend mogelijk als in de betreffende gebouwen tussenmeters worden geplaatst.

11. Aanbevelingen zorgplicht bewegingsonderwijs.

1. Het juridisch eigendom van de niet aan de schoolgebouwen gekoppelde lokalen bewegingsonderwijs van de scholen voor primair en (voortgezet) onderwijs wordt per 1 januari 2008 overgedragen aan de gemeente (bijlage 3).
2. Het beheer en de exploitatie van de onder 1 bedoelde lokalen bewegingsonderwijs wordt vanaf genoemde datum ondergebracht bij de gemeente (afdeling Sport en Recreatie).
3. Het groot onderhoud van de lokalen bewegingsonderwijs waarvan het schoolbestuur het juridisch eigendom behoudt maakt onderdeel uit van de nieuwe overeenkomst Doordecentralisatie (vanaf 1 januari 2008).
3. Nieuwbouw van lokalen bewegingsonderwijs voor het primair en (voortgezet) speciaal onderwijs en het beheer van deze lokalen is de verantwoordelijkheid van de gemeente (afdeling Sport).
4. Voor het onderhoud en vervangen van de in de lokalen bewegingsonderwijs aanwezige inventaris wordt een meerjarenplan opgesteld door een subwerkgroep bewegingsonderwijs, als onderdeel van de werkgroep Huisvesting en Financiën.
5. Voor het vervangen van de inventaris is jaarlijks beschikbaar:
 1. een gemeentelijke bijdrage van € 50.000,--
 2. een bijdrage van de schoolbesturen, voorzover de lokalen bewegingsonderwijs niet aan de gemeente zijn overgedragen van € 400,-- per lokaal (de in de jaarlijkse vergoeding

materiële instandhouding opgenomen vergoedingcomponent wordt met deze bijdrage verlaagd) en

3. uit de begroting van de afdeling Sport € .
6. De procedure inroosteren uren bewegingsonderwijs wordt vastgesteld conform bijlage 5.
7. Schoolgebouwen die inpandig of uitpandig zijn gekoppeld aan een lokaal bewegingsonderwijs worden voorzien van tussenmeters voor het energie- en waterverbruik.
8. De financiële gevolgen van de juridische overdracht van de lokalen bewegingsonderwijs (exploitatietekort) ten laste brengen van het budget 'Doordecentralisatie onderwijshuisvesting'
9. De financiële bijdrage in het exploitatietekort van de lokalen bewegingsonderwijs die niet worden overgedragen vaststellen op basis van de afzonderlijke exploitatierekening.
10. De geformuleerde beleidsuitgangspunten in het jaar 2010 evalueren en zonodig bijstellen.

Bijlage 1

Notitie schoolbesturen – onderdeel gymnastieklokalen

Situatie tot 1 januari 1997

Tot 1 januari 1997 werden de exploitatiekosten van de gymnastieklokalen, die bij scholen in gebruik zijn, bekostigd door het ministerie van OCW. Deze bekostiging was gebaseerd op een vergoeding voor de vaste kosten en een vergoeding gebaseerd op de variabele kosten. De vaste kosten werden vergoed op basis van 26/40 van het totaal van deze kosten en de variabele kosten werden vergoed op basis van een genormeerd gebruik (in basisonderwijs 1,5 uur per groep 6 tot 12 jarigen). Naast het gebruik door de scholen, werden de gymnastieklokalen door de afdeling Sport van de sector MO in medegebruik aan met name sportverenigingen gegeven. Alhoewel de tarieven, die aan de sportverenigingen in rekening werden gebracht meestal lager waren dan de kostprijs, werden aan de scholen toch de rijkstarieven vergoed. Dit nadelig verschil kwam ten laste van de begroting van de afdeling Sport (aanvullende vergoeding medegebruik gymnastieklokalen).

Al geruime tijd klagen de scholen erover, dat de door de afdeling Sport gehanteerde vergoedingen aan de scholen voor de verhuur te laag zijn. De directeuren vinden het niet juist om de toch al lage tarieven voor het gebruik door de scholen aan te houden. Als argumenten wordt hierbij aangegeven, dat:

- de scholen niet of nauwelijks invloed hebben op de mate van medegebruik
- door de afdeling Sport inefficiënt wordt ingeroosterd, zodat gymnastieklokalen voor vaak 1 of 2 uurtjes medegebruik extra verwarmd moeten worden.
- de extra last van het medegebruik voornamelijk het gevolg is van vernielingen

Het tekort op de gymnastieklokalen komt geheel ten laste van de exploitatie van de scholen. In de praktijk betekent dit, dat de tekorten worden afgedekt uit het leermiddelenbudget van de school.

Situatie na 1 januari 1997

Per 1 januari 1997 werd de Wet Decentralisatie Huisvestingsvoorzieningen ingevoerd. Vanaf deze datum werd de gemeente verantwoordelijk voor de bekostiging van de gymnastieklokalen. Alle vergoedingen aan de schoolbesturen lopen sinds voormelde datum via de gemeente (afdeling OWG). In de praktijk is er weinig veranderd omdat bij de bepaling van de vergoedingen na 1 januari 1997 aansluiting is gezocht bij de oude rijkstarieven. Alle argumenten, die de scholen voor 1 januari 1997 hanteerden om aan te geven dat de tarieven te laag waren, gelden derhalve na 1 januari 1997 nog steeds.

Overdracht van de gymnastieklokalen aan de afdeling Sport

Aangezien de schooldirecties geen enkele invloed kunnen uitoefenen op de vergoedingen van de gymlokalen en slechts, als gevolg van het medegebruik, heel beperkt op de uitgaven is het niet reëel de scholen op te laten draaien voor het exploitatietekort van de gymnastieklokalen. De scholen zijn door de achterblijvende rijksvergoedingen nauwelijks in staat om de exploitatie van de school sluitend te krijgen, zodat het probleem van de bekostiging van de gymnastieklokalen daar niet meer aan kan worden toegevoegd. Na ampele overwegingen hebben de directies van de scholen van het openbaar primair onderwijs dan ook het voorstel op tafel gelegd om (in navolging van in het gehele land inmiddels gebruikelijk is) het beheer van de gymnastieklokalen over te dragen aan afdeling Sport van de sector MO. Hierbij wordt dan een aantal voorwaarden geformuleerd, waarbij met name wordt genoemd het recht op het eerste gebruik door de school. Indien de afdeling Sport het beheer zou krijgen over deze gymnastieklokalen kunnen, als gevolg van een efficiënter gebruik, naar verwachting voordelen worden behaald. Ook een andere tariefstelling aan medegebruikers en energiebesparende maatregelen zou wellicht tot besparingen kunnen leiden. Voorgesteld wordt om in overleg met de afdelingen OWG en Sport te treden om een kostendekkende vergoeding te verkrijgen voor de gymnastieklokalen.

Bijlage 2

Onderscheid lokalen bewegingsonderwijs.

Aa-lokaal door de gemeente gerealiseerd lokaal dat behoort bij een openbare basisschool
Ab-lokaal door de gemeente gerealiseerd lokaal dat behoort bij een bijzondere basisschool
Ac-lokaal door de gemeente gerealiseerd lokaal dat niet specifiek behoort bij een basisschool
B-lokaal lokaal dat behoort bij een school voor voortgezet onderwijs
C-lokaal lokaal dat onderdeel uitmaakt van een grotere accommodatie en niet specifiek behoort bij een school (door de gemeente of een derde gerealiseerd).

1. Bij het vaststellen van de rijksvergoeding hanteerde het ministerie de regel dat een A-lokaal bewegingsonderwijs 40 uur per week gebruikt kon worden en dat het onderwijs maximaal 26 klokuur van het lokaal bewegingsonderwijs gebruik kon maken.
2. Bij het vaststellen van de rijksvergoeding hanteerde het ministerie de regel dat een B-lokaal bewegingsonderwijs 40 uur per week gebruikt kon worden en dat het voortgezet onderwijs maximaal 33 klokuur van het lokaal bewegingsonderwijs gebruik kon maken.
3. De rijksvergoeding voor het gebruik van de lokalen bewegingsonderwijs werd vastgesteld op basis van het genormeerde aantal klokuren en verschilt per onderwijssoort:
 - a. leerlingen 6 jaar en ouder basisschool 1,5 klokuur per groep;
 - b. bij ontbreken speellokaal basisschool voor de leerlingen in de leeftijd van 4 en 5 jaar 3,75 klokuur per groep;
 - c. leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs 2,25 klokuur per groep.
4. De rijksvergoeding voor de A-lokalen:
 - a. bestond uit een vergoeding voor:
 1. de stichtingskosten (investeringslasten);
 2. een vergoeding voor de vaste exploitatiekosten, onafhankelijk van het aantal klokuren gebruik en
 3. een vergoeding voor de variabele exploitatiekosten, gekoppeld aan het genormeerde aantal klokuren gebruik;
 - b. werd voor de vaste kosten vastgesteld op basis van de factor 26/40 van het totaal van deze kosten;
 - c. werd voor de variabele kosten vastgesteld op basis van een genormerd gebruik (in basisonderwijs 1,5 uur per groep 6 tot 12 jarigen) tot maximaal 26 klokuur per lokaal bewegingsonderwijs.
5. De rijksvergoeding voor de B-lokalen was een interne aangelegenheid van het ministerie OCW.
6. De rijksvergoeding voor de C-lokalen werd voor zowel de stichtings- als de exploitatiekosten gebaseerd op het werkelijk aantal klokuren gebruik en werd uitsluitend vergoed als in een A-lokaal geen ruimte aanwezig was.

Bijlage 3

Overzicht over te dragen lokalen bewegingsonderwijs.

Naam schoolbestuur	Adres lokaal bewegingsonderwijs	
<i>Bestuurscommissie openbaar onderwijs Haarlem</i>	de Molenwiek De Zuidwester M.L. King De Dolfijn De Piramide	Betuwelaan Ohmstraat Anna Kaulbachstraat Jan Gijzenkade Sommelweislaan
Dit betreft 5 van de 21 lokalen bewegingsonderwijs die worden beheerd en geëxploiteerd door de bestuurscommissie		
<i>Stichting Sint Bavo</i>	Sint Bernardus Don Bosco Mgr Huibers	Richard Holkade Floris van Adrichemlaan Belgiëlaan
<i>Stichting Salomo</i>	De Ark De Viersprong	Velserstraat Prins Bernardlaan 17
<i>Haarlem Schoten</i>	BAVO	Eemstraat 6

Bijlage 4

Overzicht huurtarief lokalen bewegingsonderwijs

Gebruiker	Verenigingen	Particulieren / niet Haarlemse verenigingen	Daluren 1) - verenigingen	Daluren 1) - particulieren en niet Haarlemse verenigingen
Netto speeloppervlakte lokale bewegingsonderwijs				
Kleiner dan 200 m2	€ 7,00	€ 10,50	€ 3,50	€ 5,25
200 m2 tot 252 m2	€ 10,00	€ 15,00	€ 5,00	€ 7,50
Vanaf 252 m2	€ 19,60	€ 29,40	€ 9,80	€ 14,70

1) onder daluren worden de volgende tijden verstaan:

- tussen 08.00 uur en 17.00 uur op de maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag
- tussen 08.00 uur en 13.00 uur op de woensdag

-
zaterdag

en zondag vanaf 20.00 uur

Bijlage 5

Procedure voor het opstellen van het rooster bewegingsonderwijs basisonderwijs.

Voor de procedure zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- a. basisgegevens is het aantal leerlingen op de teldatum 1 oktober voorafgaande aan het nieuwe schooljaar en
- b. het rooster bewegingsonderwijs, incl. de indeling in de lokalen, van het lopende schooljaar.

Van toepassing de volgende procedure:

1. Schoolbesturen verstrekken uiterlijk **15 oktober** een afschrift van de opgave teldatum 1 oktober.
2. Uiterlijk **1 december** stelt de afdeling OWG op basis van de gegevens teldatum 1 oktober vast:
 - a. het aantal klokuren bewegingsonderwijs waarop de scholen aanspraak hebben en
 - b. welke scholen van welke lokalen bewegingsonderwijs in het lopende schooljaar gebruik maken.
3. Uiterlijk **15 december** ontvangen de schoolbesturen een overzicht van:
 - a. het rooster bewegingsonderwijs van het lopende schooljaar van het lokaal bewegingsonderwijs waar zij gebruik van maken en
 - b. een overzicht van het aantal klokuren waar zij in het komende schooljaar recht op hebben.
4. Schoolbesturen komen, in overleg met de directeuren die zijn aangewezen op het gezamenlijk gebruik van een lokaal bewegingsonderwijs, uiterlijk **15 februari bij OWG met** een voorstel naar de gemeente voor het rooster bewegingsonderwijs in het desbetreffende lokaal bewegingsonderwijs voor het komende schooljaar, eventueel met gesignaleerde knelpunten.
5. Indien noodzakelijk (of gewenst) vindt uiterlijk **15 maart** overleg plaats tussen gemeente en schoolbesturen / directeuren over het voorstel indeling uren bewegingsonderwijs.
6. Vaststellen rooster bewegingsonderwijs door het college uiterlijk **15 april**.
7. Mededeling aan de directeuren uiterlijk **1 mei**.

Deze procedure is niet van toepassing op de scholen voor voortgezet onderwijs omdat het aantal lessen bewegingsonderwijs wordt vastgesteld op basis van het aantal leerlingen dat aan het begin van het schooljaar op de school voor voortgezet onderwijs is ingeschreven. De periode dat leerlingen op de school voor voortgezet onderwijs worden ingeschreven start veelal rond maart / april voorafgaande aan het schooljaar en wordt afgerond in juni daaropvolgend. Op dat moment kan de school voor voortgezet onderwijs ook het aantal lessen bewegingsonderwijs berekenen. In de situatie dat de school voor voortgezet onderwijs beschikt over een 'eigen' lokaal bewegingsonderwijs zal de gemeente geen verzoek van de school voor voortgezet onderwijs ontvangen.

Noot:

Als een bevoegd gezag beschikt over een eigen lokaal voor bewegingsonderwijs wordt zij geacht het bewegingsonderwijs in het eigen lokaal in te roosteren. Als het lokaal bewegingsonderwijs niet volledig is bezet (leegstand) kan de gemeente uren van andere scholen in dit lokaal inroosteren.